

---

## ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ, МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ІНФОРМАТИКА

---

### ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

**Вороніна Г. Р.**

*Національний технічний університет України "КПІ"*

Стаття висвітлює вимоги до сучасного освітнього процесу в Україні та розкриває шляхи зацікавлення студентів у вивченні іноземної мови. У статті розглянуто основні методи та засоби підвищення мотивації у процесі вивчення іноземних мов. Визначено концепцію та основні засади інтерактивних методів навчання іноземних мов. Особливу увагу приділено перевагам інтерактивних технологій, що значно підвищують мотивацію у процесі оволодіння іноземною мовою. Обговорено також роль викладача в інтерактивному навчальному середовищі.

Ключові слова: іноземна мова, навчання, викладання, підвищення мотивації, інтерактивні методи, роль викладача.

Статья освещает требования к современному процессу обучения в Украине и раскрывает наиболее эффективные пути создания заинтересованности студентов в изучении иностранного языка. В статье рассматриваются основные методы и способы повышения мотивации в процессе изучения иностранного языка. Определяется концепция и основы интерактивных методов изучения иностранных языков. Отдельное внимание уделяется преимуществам интерактивных технологий, которые способствуют повышению мотивации в процессе изучения иностранного языка. Обсуждается роль преподавателя в интерактивной учебной среде.

Ключевые слова: иностранный язык, обучение, преподавание, повышение мотивации, интерактивные методы, роль преподавателя.

The article highlights the requirements to the modern educational process in Ukraine. It focuses on the most successful ways of building students' interest to the foreign language learning.

The article deals with the problem of the methods for motivation improvement in the process of foreign language learning. It defines the concept and the principles of interactive methods of the foreign language teaching. Special attention is drawn to the advantages of interactive learning which improve motivation. The role of the teacher in the interactive environment is discussed.

Keywords: foreign language, learning, teaching, motivation improvement, interacting methods, teacher's role.

**Мета статті** – дослідити поняття мотивації у процесі навчання взагалі та вивчення іноземних мов зокрема; визначити найбільш ефективні методи підвищення мотивації у процесі оволодіння іноземною мовою; окреслити особливості інтерактивних методів навчання, з'ясувати їхні можливості, переваги та недоліки у процесі вивчення іноземних мов; вивчити роль викладача іноземної мови в інтерактивному навчальному середовищі.

Інформатизація освіти стає пріоритетним напрямком у процесі розвитку суспільства на сучасному етапі. Фундаментального значення набуває підготовка випускників вищих навчальних закладів України до вільного орієнтування в інформаційному просторі, що постійно та швидко змінюється. Сучасна модель навчального процесу дозволяє реалізувати нові педагогічні задачі, які визначають перспективи розвитку освіти.

Іноземні мови стають одним з визначальних факторів як соціально-економічного, так і загальнокультурного прогресу суспільства. Володіння іноземною мовою відіграє величезну роль у формуванні особистості та підвищення освіти, дозволяючи мати безпосередній доступ до духовних багатств іншої країни та забезпечуючи спілкування з іншими народами. З розширенням міжнародної співпраці володіння іноземною мовою стало невід'ємним складником успішної кар'єри та професійної компетенції студента. Усі перераховані фактори суттєво підвищують інтерес до вивчення іноземної мов.

Управління мотивацією у процесі оволодіння іноземною мовою є однією з центральних проблем методики викладання. Розглядаючи мотивацію як основну рушійну силу у процесі оволодіння іноземною мовою, передусім необхідно вивчити саме поняття “мотив”. Комплексний підхід дозволяє визначити поняття “мотив” як намір, мету чи внутрішні настанови. Окремо необхідно охарактеризувати мотивації в навчанні, зокрема іноземної мови.



Навчальну мотивацію можна класифікувати як зовнішню, що безпосередньо не пов'язана зі змістом предмета та зумовлена зовнішніми обставинами (оцінювання, самоствердження, спілкування), та внутрішню (пов'язану із самим предметом та процесом його вивчення). Дія зовнішніх мотивів може підсилювати внутрішню мотивацію, але безпосередньо не стосується змісту та процесу навчальної діяльності. Навчальну мотивацію можна також поділити на позитивну та негативну [1]. Специфіка іноземної мови вимагає від студентів наявності певної бази та комунікативних здібностей, тому підвищений рівень вимог чи складності спричинює зникнення мотивації.

Серед основних завдань, що постають сьогодні перед викладачем іноземної мови у вищих навчальних закладах, одним з головних, є усунення особистісних внутрішніх перешкод у процесі навчання та створення умов для успішного оволодіння студентами іноземною мовою. Для досягнення результативності викладач має відповісти на цілий ряд питань: які проблеми, пов'язані з оволодінням іноземною мовою, постають перед студентами, що саме заважає кожному з них та як допомогти розв'язати ці проблеми. Враховуючи індивідуальний підхід, необхідно запропонувати такі відповіді та шляхи їх реалізації, щоб студент відчув справжню психологічну підтримку та заохочення з боку викладача.

Мотивація може перейти в пізнавальний інтерес, і тоді процес оволодіння іноземною мовою стане творчістю. Це значною мірою залежить від викладача. Потрібно звертати увагу на роль предмета – вивчення іноземної мови сприяє розвитку пам'яті, уяви, мислення. Основна увага зосереджується на змістовому значенні вивченого матеріалу, але значну роль відіграє і професійна спрямованість у вивченні іноземної мови. Як відомо, ставлення студентів до предмета складається з двох компонентів: інтересу до нього та усвідомлення його значущості. Саме викладач несе відповідальність за підтримку високого рівня мотивації навчання. Професійні наміри як перспектива є мотивом навчання, в основі якого лежить потреба у здобуванні знань, необхідних людині для професії.

Іноземна мова як предмет має ряд специфічних особливостей, однією з яких є оволодіння іноземною мовою шляхом спілкування іноземною мовою. На сучасному етапі актуальність вивчення іноземної мови пов'язана з проведенням міжнародних конференцій, що передбачає спілкування іноземними мовами. У зв'язку із цим перед викладачем постає завдання відтворення на заняттях іноземної мови умов, максимально наближених до реальних.

В історії педагогіки можна знайти багато сторінок, присвячених проблемі підвищення мотивації у процесі навчання. Викладач перебуває в постійному пошуку найбільш ефективних методів та засобів, що забезпечать інтерес до навчання. Сучасний світ, оснащений новітніми технологіями та прогресивними методиками, одночасно полегшує та ускладнює завдання викладача щодо підвищення мотивації. Особливої актуальності набувають інтерактивні методи навчання, які стимулюють інноваційні зміни в культурному і соціальному середовищах.

Володіючи великим арсеналом новітніх технічних засобів навчання, викладач іноземної мови має правильно інтегрувати їх у процес навчання. Професійне використання інтерактивних технологій кардинально змінює ставлення студентів до вивчення іноземної мови, оскільки надає можливість стати активним співучасником навчального процесу.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що теоретичні проблеми використання інтерактивних методів навчання знайшли відображення в роботах Л. М. Вавилової, В. В. Гузеєва, О. А. Голоубкової, Т. М. Добриніної, М. В. Кларіна, О. В. Петуніна, Т. Л. Чепель та інших. Особливості інтерактивних технологій висвітлені в наукових працях Д. І. Кавтарадзе, Л. К. Гейхман, Д. А. Махотіна, Є. В. Коротаєвої, О. І. Пометуна та ін. Інтерактивна взаємодія у процесі комунікації впливає на поведінку учасників процесу навчання, мобілізуючи внутрішні сили кожного [3].

Підвищений інтерес до інтерактивних методів навчання як ключових механізмів підвищення мотивації у процесі оволодіння іноземною мовою зумовлений вимогами до сучасних випускників вищих навчальних закладів. Важливість використання інтерактивних методів навчання науковці обґрунтовують тим, що така модель навчання заснована на безпосередній взаємодії учнів з освітнім середовищем з метою отримання нового досвіду [2].

Метою застосування інтерактивних методів у процесі оволодіння іноземною мовою є створення комфортних умов навчання, в яких усі студенти взаємодіють між собою, обговорюючи різноманітні проблеми, аргументують власні погляди, відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтується на розвиток творчих здібностей та комунікативних навичок. У такій моделі навчання викладач використовує рольові та ділові ігри, круглі столи та дискусії, фронтальне опитування та мозковий штурм [6]. Серед позитивних характеристик інтерактивних методів навчання необхідно відзначити:

- високий рівень засвоєння знань;
- розширення пізнавальних можливостей студентів;
- активну участь студентів у процесі навчання;
- підвищення мотивації;
- прості та швидкі методи контролю засвоєння знань;
- партнерство між викладачем та студентами.

Мета інтерактивного процесу полягає у зміні і поліпшенні моделей поведінки його учасників. Така модель навчання реалізує цілий комплекс функцій. Серед основних слід зазначити такі: мотивуюча функція, стимулююча функція, емоційна функція, функція самореалізації, комунікативна функція.

Основними педагогічними умовами використання інтерактивних методів у процесі вивчення іноземних мов є створення ситуації успіху, підвищення самостійної навчальної діяльності, виконання завдань з урахуванням міжпредметних зв'язків. Студенти також розв'язують проблеми, працюють з різними джерелами інформації, аналізують ситуації, беруть участь у груповій та індивідуальній роботі, що містить елемент новизни і потребує власних ідей та шляхів реалізації від студентів.

Однак вивчення інтерактивного методу дозволяє побачити також деякі негативні сторони цієї моделі навчання: відсутність методичних розробок; необхідність у новому підході до оцінювання; постійну потребу в набутті досвіду в організації інтерактивного навчання.

Студенти оволодівають іноземною мовою шляхом спілкування, яке у свою чергу відбувається в умовах взаємодії. Оскільки спілкування лежить в основі вивчення мови, взаємодія між учасниками цього освітнього процесу стає ядром спілкування.

Вивчення методичної літератури дозволяє зробити висновок, що викладач іноземної мови у процесі інтерактивного навчання виконує цілий ряд функцій. Розглянемо основні з них:

1. Викладач планує структуру та хід уроку, створюючи умови вільного творчого спілкування в межах обраних параметрів.

2. Викладач заохочує студентів до виконання інтерактивних завдань, відтворюючи реальні ситуації та стимулюючи спілкування.

3. Викладач ретельно спостерігає за виконанням інтерактивних завдань: він спрямовує роботу студентів та встановлює часові межі.

4. Викладач керує освітнім процесом, дозволяючи студентам робити власні кроки на шляху успішного оволодіння іноземною мовою.

5. Викладач забезпечує постійне супроводження та підтримку у процесі поступового лінгвістичного зростання студентів.

Прагнучи об'єднати всі зазначені функції в інтерактивному навчальному середовищі, викладач повинен пам'ятати про необхідність передачі головної ролі в процесі навчання саме студентам, що мають відчутти потребу в розкритті власного творчого потенціалу та розширенні кордонів спілкування.

Методи навчання у вищому навчальному закладі мають за мету організувати взаємну діяльність викладача та студентів найбільш ефективним чином. Прогресивні психологи та педагоги об'єднують професійні зусилля для визначення найбільш ефективних методів підвищення мотивації у процесі оволодіння іноземною мовою та розроблення новітніх методів розвитку навичок та вмінь. Інтерактивні методи навчання широко використовують у сучасному освітньому процесі, оскільки вони якнайкраще сприяють взаємодії всіх учасників, створюючи сприятливі умови для двосторонньої комунікації.

Інтерактивні методи навчання відповідають актуальним вимогам сучасної освіти, розвиваючи у студентів вміння обговорювати та розмірковувати іноземною мовою. Наповнюючи традиційні заняття інтерактивними методами навчання, що найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу, викладач значно підвищує мотивацію та інтерес до вивчення іноземної мови. Головним у навчанні стає саме студент, тоді як педагог лише сприяє організації його взаємодії та співпраці з іншими студентами. Процес інтерактивного навчання допомагає студентові правильно висловлювати власні думки та поважати альтернативні погляди, будувати докази та вести дискусію.

Отже, узгодженість змісту навчальної дисципліни з інтерактивними методами навчання, з реальними можливостями професійної комунікації та інтересами студентів сприяє формуванню позитивної мотивації вивчення мови як частини іншомовної культури. Іншомовна інформація, пов'язана з майбутньою професійною діяльністю студентів, задовольняє ефективне розв'язання практичних, загальноосвітніх, розвиваючих задач і має можливість викликати та підтримувати мотивацію.

### **Література**

1. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека / В. К. Вилюнас. – М., 1990. – 290 с.
2. Кларин М. В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта: Текст / М. В. Кларин // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 12-18.
3. Коротаяева Е. В. Технология обучения в интерактивном режиме : Текст / Е. В. Коротаяева // Мир образования и образование в мире. – 2003. – № 4. – С. 132–143.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина и др.; под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 1999. – 224 с.
5. Освітні технології : Навч.-метод. посібн. / О. М. Пехота. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
6. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2005. – 192 с.
7. Угольков В. В. Компьютерные технологии как средство обучения иностранным языкам в вузе. Режим доступа: <http://www-center.univer.kharkov.ua>